

Commissie
van Toezicht
Mechelen

JAARVERSLAG 2022
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVANGENIS TE MECHELEN

1. Inhoud

1.	De Commissie van Toezicht.....	1
1.1.	Samenstelling.....	1
1.2.	Werking.....	1
a)	Algemene inleiding over de gevangenis van Mechelen.....	1
b)	Werking van de CvT en KC in het algemeen.....	2
c)	Samenwerking met derden.....	3
1.3.	Behandeling van verzoeken van gedetineerden.....	4
2.	De penitentiaire inrichting.....	4
2.1.	Toename van de overbevolking, niet in golven maar bestendig.....	4
2.2.	Onhoudbaar personeelstekort en personeelskader niet aangepast aan de overbevolking.....	6
3.	Het toezicht.....	7
3.1.	Belangrijkste thema's die werden opgemerkt door de CvT's.....	7
a)	De infrastructuur van deze oude gevangenis is geheel verouderd en faciliteert het overgooien van drugs.....	7
b)	Gedetineerden met psychose of andere psychiatrische aandoening.....	8
c)	Werk.....	8
d)	Onderwijsaanbod.....	8
e)	Gezondheid.....	9
f)	Overbevolking en personeelstekort.....	9
3.2.	Transversaal thema van het jaar 2022 : overbevolking.....	9
a)	Enkele cijfers.....	9
b)	Enkele tabellen.....	10
c)	De onderzoeksvraag.....	10
4.	Het beklagrecht.....	12
4.1.	Aantal dossiers.....	12
4.2.	Aard van de dossiers.....	12
4.3.	Kwalitatieve analyse.....	12
a)	Klachten versus bemiddeling.....	12
b)	Toegankelijkheid van de procedure.....	12

c) Doorloopsnelheid.....	13
d) Camerabeelden	13
5. De drie belangrijkste besluiten en aanbevelingen van de CvT voor het jaar 2022.....	13
6. Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2023	14

1. De Commissie van Toezicht

1.1. Samenstelling

Naam	Functie in CvT
Charlot De Decker (jurist)	Voorzitster + maandcommissaris
Mark Wuyts (jurist)	Ondervoorzitter + lid KC
Dirk Schoenmakers (jurist)	Lid KC
Ann Swinnen (jurist)	Lid KC
Roger Vermeulen	Maandcommissaris
Luc Knops (arts)	Maandcommissaris tot september 2022 (niet vervangen in 2022)
Stijn De Hert	Maandcommissaris
Ralf Celen	Maandcommissaris
Martine Van Gorp	Maandcommissaris
Yasmina El Boubkari	Maandcommissaris
Juliette De Bruin	Maandcommissaris
Yana Demeyere	Maandcommissaris + SPOC ICT
Sarah Debecker (jurist)	Secretaris tot en met 30 juni 2022
Raf Vandeneynde	Secretaris vanaf 1 juli 2022

Meer informatie over de profielen kan op eenvoudig verzoek bekomen worden. De leden van de CvT ervaren hun samenstelling als evenwichtig.

1.2. Werking

a) Algemene inleiding over de gevangenis van Mechelen

Sinds 1874 doet de gevangenis van Mechelen dienst als arresthuis met een gesloten regime dat eigenlijk maar voorzien is voor 84 personen. Er verblijven ook gedetineerden met middellange straffen. Het regime is er één van beperkte gemeenschap. Dit geldt voor vleugel A en vleugel B.

In vleugel C zitten 10 veroordeelden die (doorgaans) overdag in de gevangenis werken. Zij krijgen een aangepast regime waarbij overdag hun celdeur openblijft. Zij beschikken over een gemeenschappelijke ruimte waar zij samen kunnen eten, ontspannen, en zij beschikken over een gezamenlijke keuken, en 2 douches.

Het toezicht van de Commissie van Toezicht (hierna ook CvT) strekt zich niet uit tot het transitiehuis dat sedert september 2019 is geopend maar zich bevindt op een andere locatie te Mechelen. 2022 is het derde werkingsjaar van de nieuw samengestelde

commissie van toezicht, en waarin de nieuw samengestelde groep van geëngageerde leden elkaar ondertussen goed kent en ingespeeld is op elkaar.

b) Werking van de CvT en KC in het algemeen

b.1. Maandvergaderingen van de CvT

De CvT vergadert in principe de eerste dinsdag van elke maand, na toezending van een dagorde door de secretaris aan de leden. Vaste punten op de agenda zijn 'nieuws uit de klachtencommissie' en 'verslag van de maandcommissaris', alsook 'belangrijke data'. Doorgaans zijn er ook enkele varia-punten, bijv. voortkomende uit een item dat belicht wordt in de nieuwsbrief van de CTRG.

De vergaderingen geschieden in 2022 nagenoeg steeds fysiek in de ambtswoning van de directeur. De opkomst van de leden is steeds redelijk hoog.

Punten die besproken worden en die een individuele gedetineerde betreft, worden doorgaans verder behandeld door de (opvolgende) maandcommissaris.

Punten die besproken worden die een eerder algemene teneur hebben, worden ofwel verder behandeld door de maandcommissaris of wel door de voorzitter.

Enkele dagen na de vergadering stuurt de secretaris het verslag door aan de leden en plaatst dit op de Sharepoint.

b.2. De maandcommissaris

Wat betreft de bezoeken aan de gevangenis zelf, is de uitoefening van de taak van maandcommissarissen in duo met een andere maandcommissaris eerder een uitzondering geworden. Dit gebeurde nog vaak in 2021 maar ondertussen zijn alle maandcommissarissen meer dan vertrouwd zijn met de werking van de gevangenis en is de uitoefening in duo niet meer noodzakelijk. Overleg is steeds mogelijk doorheen de maand.

Het streefdoel is dat een maandcommissaris tweemaal per week de gevangenis bezoekt. De maandcommissaris bezorgt de klacht snel en efficiënt via een e-mail aan klachten@ctrig-klachten.be, en veelal ook aan de dienstdoende voorzitter van de KC (bijv. via Whats App).

De geneesheer-lid van de CvT bezocht (tot en met zijn ontslag nam in de loop van augustus 2022), indien hij geen maandcommissaris was, de gedetineerde na oproep van de maandcommissaris indien deze een medisch probleem aankaarte.

Het engagement van de leden is groot. De maandcommissarissen nemen hun taak vol inzet op. De weg naar de arts binnen de CvT werd, tot en met zijn ontslag, vlot gevonden. Wanneer er bijkomende vragen zijn vanuit de CTRG, dan staan er leden op in onze commissie om aan deze vragen te beantwoorden.

De tijdsinvestering die nodig is binnen de CvT is bij momenten hoog (zeker als maandcommissaris) en de administratieve last is zeker ook aanwezig. Het invullen van de sheets vraagt nauwgezetheid en tijd. Alle commissieleden (zonder enige uitzondering) zijn hiermee vertrouwd geworden, hetgeen nogmaals hun engagement in de verf zet. De voordelen van een nauwgezette registratie wordt ook ingezien.

b.3. De Klachtencommissie (KC)

De KC heeft globaal genomen haar werkwijze van het vorige jaar behouden.

In principe werd tweemaal per maand zitting gehouden in de gevangenis indien er klachten waren. Tot in april 2022 werden de zittingen per videoconferentie gehouden. Daarna was dit nog slechts zelden het geval, gezien de reeds in het vorige jaar uitgesproken voorkeur voor fysieke vergaderingen.

De KC handhaaft ook, en tot haar tevredenheid, haar maandelijks afwisselende beurtrol voor het waarnemen van het voorzitterschap-alleenzetelend klachtenrechter. Die beslist of hij/zij de zaak alleen neemt dan wel of ze wordt doorverwezen naar de voltallige KC. In dat laatste geval wordt er bij meerderheid beslist of er een hoorzitting komt. Hij/zij beslist ook over een eventuele schorsing van een sanctie of ordemaatregel, meestal na ruggenspraak met de collega's.

Beslissingen van de voltallige commissie worden soms na beraad onmiddellijk mondeling medegedeeld aan de CTRG-jurist, die ze vervolgens in een document uitwerkt. Meestal wordt echter de motivering, na interne bespreking, schriftelijk gemaïld aan de jurist die ze vervolgens in een document verwerkt.

De samenwerking met CTRG-juriste Magali Vanderstraeten is snel en vlot verlopen.

c) Samenwerking met derden

Vergaderingen met de gevangenisdirectie gebeuren niet systematisch (d.w.z. geen vaste dagen of weken) maar ad hoc. Dit functioneert bevredigend. De samenwerking met de voltallige directie verloopt zeer vlot, ook met de nieuwe directeur Adriaenssen die in de loop van 2022 de directeur Janssens (die al geruime tijd afwezig was) is komen te vervangen. Vragen aan de directie worden mondeling of per e-mail gesteld en zeer snel beantwoord. De directie bericht de CvT ook geregeld op eigen initiatief bij tal van aangelegenheden (bv. overgooiproblematiek drugs, aanzegging staking,...).

Ook de samenwerking met de penitentiaire beambten verloopt doorgaans prima. Vragen tot toegang van de verschillende ruimtes of de vraag om op cel of op strafcel of op de gang met een gedetineerde iets te bespreken, worden snel ingevuld. Ook vragen inzake penitentiaire bevolking, aantal grondslapers, aanwezigheid strafcel, inzage in de boeken, of andere vragen rond concrete gebeurtenissen worden onmiddellijk beantwoord. De goede samenwerking tussen de CvT en de beambten

belet niet dat er wel klachten zijn van gedetineerden inzake de bejegening van (welbepaalde) beampten.

Ook de relatie tot de CTRG verloopt vlot. De communicatie met Silke Dreesen verloopt snel en is zeer goed onderbouwd.

1.3. Behandeling van verzoeken van gedetineerden

De CvT wordt hoofdzakelijk gevat wordt door klachten die gedeponereerd worden in de brievenbus van de commissie, maar heeft ook aandacht voor de informatie die blijkt uit de registers (inclusief gebruik van de strafcel) of die zij inwint vanuit individuele contacten met gedetineerden en andere actoren van de gevangenis (bijv. directie, bibliotheek, het centrum,...).

We streven naar twee bezoeken per week en gelet op het beklagrecht doet deze nood zich nog sterker voelen dan voorheen, met name omdat de klachten zo snel als mogelijk uit de brievenbus gelicht dienen te worden.

Bovenaan de brievenbus van de commissie hangt een lijst waarop we de datum van het laatste bezoek noteren, maar we geven toe dat dit al eens vergeten wordt.

Zoals we ook aanhaalden in ons verslag van het jaar 2020 en 2021 denken we (nog steeds) dat het voor de gedetineerden (en mogelijks ook voor penitentiaire beampten?) niet steeds duidelijk is wat het verschil is tussen het deponeren van een rapportbriefje in de bus van de commissie, en het deponeren van een klacht in de bus van de KC. Bijgevolg belanden er regelmatig klachten bij de KC die beter behandeld zouden worden via bemiddeling door de CvT als bemiddelingsorgaan.

Er werden in 2022 amper bemiddelingen uitgevoerd in opdracht van de KC aangezien de directie doorgaans deze bemiddeling niet openstelt als optie.

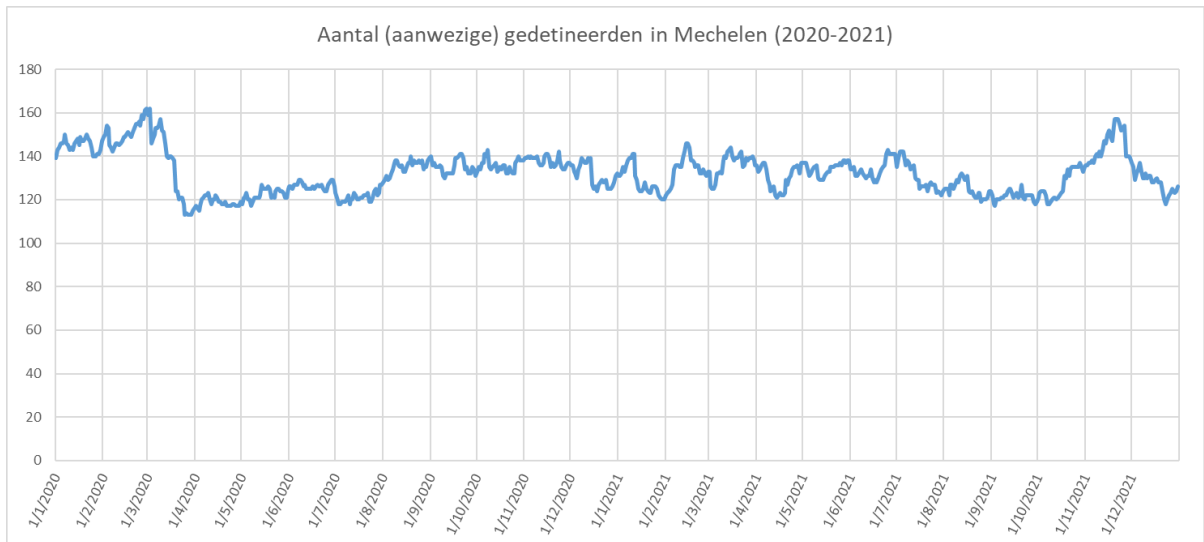
2. De penitentiaire inrichting

Een opvallende vaststelling is de **quasi onafgebroken bestendiging van de reeds eerder ingezette toename van de overbevolking** in de gevangenis (a), met nadelige gevolgen voor het welzijn van de gedetineerden, alsook het **personeelstekort** (b).

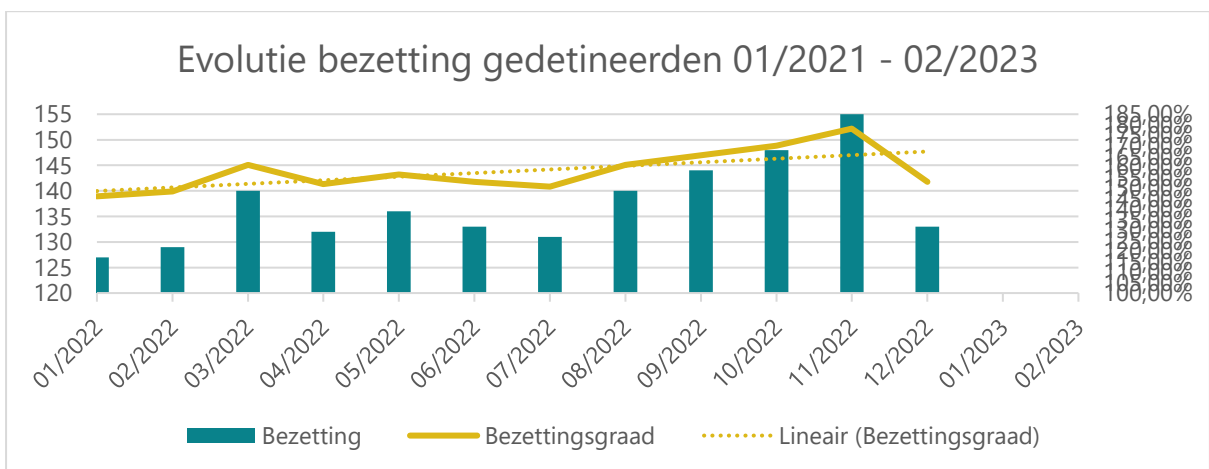
2.1. Toename van de overbevolking, niet in golven maar bestendig

De theoretische capaciteit van de gevangenis is 84 gedetineerden, de reële bezetting is heel vaak hoger dan 125, en terwijl er in het jaarverslag van het jaar 2021 nog sprake was van *“vele opwaartse golven richting de 140/150 gedetineerden”* en een gedetineerdenaantal van 140 als *“nieuwe normaal”*, moeten we vaststellen dat de overbevolking in 2022 nog verslechterd is. Een bezetting van 155 gedetineerden in november 2022 vormde het drieste hoogtepunt.

In het jaarverslag van 2021 werd de overbevolking als volgt gevisualiseerd:

Voor 2022 doet de tabel zich als volgt voor:

In cijfers en percentage uitgedrukt, geeft dit het volgende:

Datum	Bezetting	Bezettingsgraad
01/2022	127	145,98%
02/2022	129	148,28%
03/2022	140	160,92%
04/2022	132	151,72%
05/2022	136	156,32%
06/2022	133	152,87%
07/2022	131	150,57%
08/2022	140	160,92%
09/2022	144	165,52%
10/2022	148	170,11%

11/2022	155	178,16%
12/2022	133	152,87%

Een bezettingsgraad van 178,16 % is onhoudbaar.

Deze overbevolking, bij tijden dus een quasi verdubbeling van de voorziene capaciteit, wordt mogelijk gemaakt via een herinrichting van de cellen.

Op het merendeel van de cellen van 9.9m² werd een stapelbed geplaatst. Vervolgens wordt hier een matras gelegd bij grondslapers. Een mono wordt zo een trio.

Op de cellen van 13.3m², in theorie de triocellen, werd eveneens een bed bijgeplaatst en wordt, eerder uitzonderlijk, een matras bijgeplaatst.

De hoge bezettingsgraad van de gevangenis betekent dat de normen in verband met minimale oppervlakte per gedetineerde absoluut niet gevolgd worden. De sanitaire voorzieningen en het meubilair in een cel zijn ook niet voorzien op deze bezetting. Daarnaast betekent dit een overbelasting van de secundaire diensten (zie ook verder).

Uiteraard worden de rechten van gedetineerden ernstig aangetast hierdoor (zie ook hierna).

Vleugel C bevat nog mono's (differentiatie in regime) en daarnaast zijn er nog enkele mono's om psychiatrische, kwetsbare (of het volledig tegenovergestelde) mensen op te vangen, omdat Nederland verzoekt bij uitlevering voor detentieggaranties, secreten, quarantaines,

2.2. Onhoudbaar personeelstekort en personeelskader niet aangepast aan de overbevolking

De directeur dhr. Janssens was sedert geruime tijd uitgevallen en de onderdirecteuren mevr. Van Eyken en mevr. Cerneels namen zijn taken mede over, zodat de goede leiding in 2022 verdergezet werd. De directie was anderzijds wel overbevraagd door tal van zaken zodat het voor hen ook moeilijk werken was. Een aandachtspunt was dat de permanentie 7/24 de facto verdeeld was over 2 personen. In de loop van 2022 werd dhr. Adriaenssens aangeduid als directeur. Desalniettemin blijft de druk op de directie voldoende hoog omwille van tal van factoren (stakingen, overbevolking, overgooiproblematiek, personeelstekorten,...).

Het personeelstekort laat zich in alle geledingen voelen, zodat de situatie tegenover 2021 niet noemenswaardig ten goede gewijzigd is. Bij bewakend personeel, PSD, griffie, boekhouding, P&O, directie is er sprake van personeelstekort. Geen enkele dienst ontsnapt er aan.

Het personeelskader is ook totaal niet aangepast aan de almaar toenemende overbevolking, die niet meer in golven verloopt maar zich heeft bestendigt. Dit geldt in het bijzonder ook voor administratieve diensten die hun werk bijna zien verdubbelen, en dit moeten roeien met hetzelfde aantal personeel.

Het opmaken van een planning in verlofperiodes, op een wijze dat dit niet al te veel afbreuk doet aan het regime, is een uitdaging. De verontrusting is dan ook groot als er gesproken wordt over bijkomende gevangenissen, detentiehuizen en transitiehuizen waarbij de werving van personeel ook in de bestaande inrichtingen zal verlopen.

Een bijkomend aandachtspunt is dat nieuwe aangeworven personeelsleden vaak niet opgeleid zijn. Het opleiden van personeel op de werkvloer vergt ook tijd en vooral dat er ervaren personeel is om de onervaren personeelsleden op te leiden. Wanneer het kader al zeer jong is, is de opleiding op de vloer ook niet evident. Het streven naar een evenwichtig kader, met ervaren en minder ervaren personeel, vormt een aandachtspunt.

Posten als ploegchef en PA geraken ook niet meer ingevuld (door het verdwijnen van graden/functies, vaak omdat deze vervangen worden door nieuw gecreëerde graden) en de directie ondervangt dit door mensen aan te stellen als ondersteuners. Deze doen dit echter 'vrijwillig', met gevaar op mensen die afhaken of wegsukkelen in burn-out.

Ook de plannen om straffen onder drie jaar in uitvoering te brengen baren op het terrein nog steeds kopzorgen.

3. Het toezicht

3.1. Belangrijkste thema's die werden opgemerkt door de CvT's

a) **De infrastructuur van deze oude gevangenis is geheel verouderd en faciliteert het overgooien van drugs**

De infrastructuur is en blijft, algemeen beschouwd, geheel verouderd, net zoals dat uiteraard ook reeds het geval was in 2021. Wat de gedetineerden vooral treft zijn de aftandse cellen, die daarenboven ook nog eens overbevolkt zijn. Deze cellen zijn niet meer van deze tijd en daarenboven veel te klein, en alleszins niet conform het Koninklijk Besluit. Het gezamenlijk gebruik van de toilet door de (vele) gedetineerden op cel en die niet/weinig afgescheiden is, is mensonterend.

De douches op de gang zijn verouderd en beschimmeld. De reeds jaren geplande werken aan de douches werden in november 2022 eindelijk opgestart. Een container met douches werd alvast geplaatst zodat deze gebruikt kunnen worden tijdens de effectieve werken aan de douches.

Naast de projecten voor nieuwe gevangnissen en detentiehuisen is het aangewezen om een degelijk goedgekeurd onderhoudsprogramma uit te werken voor de verschillende "historische" gevangnissen.

Eveneens hebben wij getracht om in 2022 de overgooiproblematiek aan te kaarten. De overgooiproblematiek zorgt voor bijzonder veel onrust op en na de wandeling, los van het concrete gevaar van een overgooiende steen voor eenieder die op de wandeling aanwezig is. Er zijn gedetineerden die ervoor kiezen om niet naar de wandeling te gaan, hetgeen een aanslag inhoudt op hun rechten. Ook leidt de overgooiproblematiek tot vele, tuchtmaatregelen. Ook dit stond op dezelfde wijze vermeld in ons verslag van 2020 en 2021 dat wij op dit punt enkel kunnen kopiëren. De vaststelling is en blijft dat de overgooiproblematiek een gezond gevangenis-klimaat geen kans op slagen geeft.

We willen in dit jaarverslag wel graag extra benadrukken dat het de zwakke gedetineerden zijn die ertoe worden gebracht om de drugspakketjes op te rapen, en die dan ook getroffen worden door de vele tuchtstraffen (die hun rechten beperken en hun detentieschade alleen maar groter maken). Door deze overgooiproblematiek gaat een groot deel van de aandacht van de directie naar tucht ten aanzien van zwakke gedetineerden. De overheid slaagt er niet in deze zwakke gedetineerden binnen de eigen gevangenis muren te beschermen, en de directie wordt ertoe gebracht zicht te focussen op sanctionering. Van enige rehabilitatie is geen sprake in deze context.

b) Gedetineerden met psychose of andere psychiatrische aandoening

Gedetineerden met een psychose of wanen (of andere psychiatrische aandoening) verblijven soms verschillende dagen in de strafcel in afwachting van hun overplaatsing naar een inrichting waar wel de geschikte psychiatrische zorg geboden kon worden. Uiteraard wordt de gedetineerde gezien door een psychiater in de (straf)cel te Mechelen in afwachting van diens overplaatsing, maar dit volstaat niet en belet niet dat diens situatie schrijnend is. Een snellere overplaatsing naar een geschikte inrichting zou noodzakelijk zijn, maar er lijkt een probleem van beschikbaarheid van de plaatsen te bestaan.

c) Werk

De werkmogelijkheden in de gevangenis blijven te gering. Ook dit blijft een belangrijk werkpunt aangezien het zinledig doorbrengen van de dag de detentieschade vergroot en de gedetineerde enkel verder doet afglijden.

d) Onderwijsaanbod

Het is een oud zeer dat dit aanbod te gering is. Het is niet omdat de gemiddelde verblijfsduur in een arresthuis eerder kort is, dat er geen variabel aanbod aan opleidingen, workshops, infosessies kan aangeboden worden. Ook kortlopende programma's kunnen interessant zijn voor aangehouden en, en zijn zelfs van belang in het kader van hun re-integratie. Blijvende aandacht

hiervoor in het kader van een menswaardige detentie is essentieel. Ditzelfde schreven we ook reeds in ons verslag van 2021.

e) Gezondheid

De verlening van de reguliere medische zorgen door de gevangenisartsen verloopt doorgaans goed, maar zodra een doorverwijzing naar een specialist noodzakelijk is, loopt het wel eens spaak. Het duurt te lang voordat de gedetineerde een gespecialiseerde arts ontmoet, zelfs in zeer dringende gevallen.

Ook is het niet evident om tandartsen bereid te vinden om de gevangenis op voldoende regelmatige basis te bezoeken. Wanneer de vaste tandarts wegvalt omwille van overmacht, blijft de directie tevergeefs zoeken. De tandarts wordt onvoldoende begeleid in de selectie van de dringende gevallen. Gezondheidszorg binnen de gevangensmuren is essentieel.

f) Overbevolking en personeelstekort

De gevangenis te Mechelen blijft in al zijn geledingen structureel kampen met een te hoge bevolking in verhouding tot de voorziene capaciteit én een ernstige onderbemanning. De opening van nieuwe gevangenissen zal de personeelsbezetting enkel meer onder druk zetten, en de toekomstige uitvoering van de korte straffen zal de overbevolking verder doen toenemen. Wij vrezen dat alsdan deze situatie geheel onhoudbaar zal worden.

Zie hieronder voor het transversaal verslag en hierboven.

3.2. Transversaal thema van het jaar 2022 : overbevolking

a) Enkele cijfers

- *Theoretische capaciteit* : **84**
- *Operationele capaciteit (aantal beschikbare bedden op een welbepaald moment rekening houdend met eventuele werkzaamheden of onbruikbare ruimtes)* :
- *Reële capaciteit (totaal aantal geïnstalleerde bedden en/of matrassen)* :

Brussel rekent, na bijplaatsen van bedden op 139, er staan (zie bijlage 1) effectief 144 bedden in de inrichting.

- *Aantal aanwezige gedetineerden* **157 gedetineerden in week 47 vormde het hoogtepunt**
- *Aantal grondslapers* : **16 grondslapers was het drieste hoogtepunt (november)**
- *Percentage gedetineerden verblijvend in een monocel + criteria voor selectie deze gedetineerden:*

Vleugel C bevat nog 10 mono's (differentiatie in regime en dit voor enkele gedetineerden die er langer verblijven en een goed parcours lopen) en daarnaast zijn er nog enkele mono's om

psychiatrische, kwetsbare (of het volledig tegenovergestelde) mensen op te vangen, omdat Nederland verzoekt bij uitlevering voor detentiegaranties, secreten, quarantaines,

b) Enkele tabellen

Hieronder volgt een overzicht van de grondslapers in 2022 (grafiek per maand – zie bijlage 2 voor dagoverzicht). Bijlage 1 aan dit verslag bevat een overzicht van de cellen en hun afmetingen.

c) De onderzoeksvraag

Hoofdvraag :

Wat zijn de belangrijkste gevolgen van de overbevolking op de grondrechten en menselijke waardigheid van gedetineerden in de gevangenissen ?

Deelvraag :

Wat zijn de gevolgen van de overbevolking op de levensomstandigheden en de bejegening van gedetineerden in de gevangenissen met betrekking tot de rechten die ze bezitten ?

Een detentie is een ingrijpende gebeurtenis. Dat de detentie in menswaardige omstandigheden verloopt, zou een evidentie moeten zijn, minstens een prioriteit, zowel omwille van de mensenrechten van de gedetineerde zelf als ter bescherming van de maatschappij waarnaar de gedetineerde na de detentie terugkeert.

De CvT stelt evenwel vast dat de detentieomstandigheden te Mechelen dusdanig zijn dat de detentieschade groot moet zijn.

Een detentie in een overbevolkte cel is 1/ immers een manifeste aanfluiting van de menselijke waardigheid, 2/ laat de directie niet toe om met spanningen op cel om te gaan en 3/ zet het personeel verder onder druk.

1/

De cellen zijn niet enkel bijzonder klein qua m² en ver onder de norm die wordt gesteld door het EHRM, in cellen is er ook niet erg veel lichtinval, en dan zijn zij ook nog eens geheel verouderd en overbevolkt. Door al deze elementen samen, laten de cellen een zeer deprimerende indruk na.

De gedetineerden verblijven daarenboven quasi permanent in deze overbevolkte cellen. Er is één wandeling in de namiddag en één avondwandeling. Voorheen kon bij staking daar een herleiding zijn. De avondwandeling wordt sinds 5 oktober, na compromis met vakbond alternerend tussen de vleugels gehouden, indien personeelsbezetting het toelaat.

De gedetineerden eten ook in hun cel, zowel 's morgens, 's middags als 's avonds. Het avondeten (boterhammen) wordt 's middags al aangeleverd en alle gedetineerden op één cel delen één (kleine) frigo. De frigo is te klein om het avondeten (dat 's middags reeds wordt bedeed) in te zetten, hetgeen bij hitte een probleem kan zijn. In een cel met grondslapers is er al helemaal geen mogelijkheid om ordentelijk te eten.

De gedetineerden delen één tv, en veel erger één niet afgescheiden toilet. Het meubilair op de cel is helemaal niet afgestemd op de overbevolking.

Er is te weinig werkgelegenheid voor de gedetineerden zodat ook deze welgekomen afleiding (en mogelijkheid om de cel te verlaten) voor vele gedetineerden niet mogelijk is (er staan permanent 70 personen op de wachtlijsten). Ook het onderwijsaanbod is beperkt, met wederom weinig beweging vanuit de cel tot gevolg.

2/

Ook belangrijk te vermelden is dat de directie door de overbevolking volledig klem zit om ook maar enigszins flexibel om te springen met spanningen op cel.

3/

Overbevolking zorgt daarnaast voor een overbelasting van het gehele personeel, niet enkel van de bewaking. De griffie moet met hetzelfde kader een dubbele werklust verzetten. De directie probeert de brandjes te blussen. De overbelasting van het personeel kan al eens afstralen op hun bejegening naar de gedetineerden toe. Deze overbelasting van het personeel leidt opnieuw tot onnodige verergering van de detentieschade.

4. Het beklagrecht

4.1. Aantal dossiers

In totaal werden 75 dossiers behandeld . De afloop van de zaken was als volgt:

- Klachtafstand: 4 dossiers
- Gegrond: 10 dossiers
- Onontvankelijk: 20 dossiers
- Ongegrond: 39 dossiers
- Gedeeltelijk onontvankelijk en gedeeltelijk gegrond: 1 dossier
- Gedeeltelijk onontvankelijk en gedeeltelijk ongegrond: 1 dossier

4.2. Aard van de dossiers

In het merendeel van de 20 dossiers waarin een klacht onontvankelijk werd verklaard, was dit omdat het niet ging om een (individuele) beslissing van de gevangenisdirectie. In enkele gevallen was de klacht laattijdig.

Bij de gegrond verklaarde dossiers ging het in enkele gevallen om beslissingen die niet door een lid van de directie waren genomen.

Een opvallend groot deel van de klachten had betrekking op sancties in het kader van de overgooiproblematiek, waarbij meestal de schuld aan het weerhouden feit werd betwist. Zie dan ook de aanbevelingen, punt 5.

4.3. Kwalitatieve analyse

a) Klachten versus bemiddeling

De klachtencommissie stelt vast dat de gevangenisdirectie aangaande de toepassing van artikel 153 van de Basiswet in haar verweer onveranderlijk aangeeft dat zij zich verzet tegen een bemiddelingspoging door de maandcommissaris. Dit is begrijpelijk als het gaat om een tuchtsanctie, maar in andere zaken zoals bv het ontslag uit een functie zou er toch meer ruimte voor nuancering moeten zijn.

b) Toegankelijkheid van de procedure

In het eerste jaar werden tal van klachten ontvangen tegen beslissingen waarvoor geen verhaal bij de KC openstaat, zoals overplaatsing en medische beslissingen. Dit was in 2022 minder het geval, vermoedelijk als gevolg van een betere voorlichting. Het

onderscheid evenwel tussen een beslissing met individuele weerslag en één met collectieve weerslag blijkt moeilijker te maken.

c) Doorloopsnelheid

Op dit vlak werd duidelijk vooruitgang geboekt tegenover 2021, al lukt het nog niet altijd om uitspraak te doen binnen de 14 dagen na het indienen van de klacht. De - cruciale -samenwerking met de CTRG-juristen verloopt zeer goed.

d) Camerabeelden

In de zgn. overgooiodossiers bestaat de indruk dat het veel van de betrokkenen erom te doen is zich een idee te vormen wat op de camera's kan worden waargenomen en wat niet. Maar hoe dan ook is er een technisch probleem omdat de beelden, althans in de gevangenis Mechelen, al na zeer korte tijd overschreven worden. Het oordeel komt meestal neer op een peilen naar wat het meest geloofwaardig is.

5. De drie belangrijkste besluiten en aanbevelingen van de CvT voor het jaar 2022

Drie belangrijkste vaststellingen/ belangrijkste lokale problematieken die een impact hebben op het welzijn en het respect voor de menselijke waardigheid van personen in detentie:

- Overbevolking van de gevangenis en personeelstekort in alle geledingen (copy-paste uit verslag 2021)
- Overgooiproblematiek – drugs binnen de gevangenis (copy-paste uit verslag 2021)
- Verouderde infrastructuur (copy-paste uit verslag 2021)

Op basis van deze drie vaststelling formuleert de CvT de volgende aanbevelingen :

- Minder bevolking of uitbreiden capaciteit en versterken personeelsformatie (copy-paste uit verslag 2021)
- Aanpak problematiek met politie en regie der gebouwen (copy-paste uit verslag 2021)
- Vernieuwing infrastructuur (minstens douches aanpakken en minder personen op één cel) (copy-paste uit verslag 2021)

6. Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2023

Ook hier past een herneming van het jaarverslag van 2021, waarin wij op deze vraag besloten:

“De CvT vermeldt als grootste uitdaging voor 2023 het opvolgen van bovenvermelde structurele problemen. De oplossing hiervan ligt niet in handen van de CvT.”

Graag voegen we daaraan toe:

Als CvT blijven wij (nagenoeg lijdend) toezien op de dagelijkse en ingrijpende aantasting van de rechten van de gedetineerden zoals verankerd in het EVRM, de Grondwet en de Basisakte, ook al doet de directie wat zij binnen haar mogelijkheden kan.

De aantasting is (onder meer) het gevolg van de verouderde leefomstandigheden, de overgooiproblematiek, de frequente stakingen, het te gering werk- en onderwijsaanbod, en de al te trage/geringe inschakeling van dokters-specialisten en tandartsen.

Daarnaast stellen we ook vast dat het detentieregime aan alle gedetineerden hetzelfde detentieregime moet verschaffen, gelet op de infrastructuur. Enkel de 10 gedetineerden in vleugel C kennen een aangepast regime waarbij overdag hun celdeur openblijft. Anno 2022 is het aangewezen dat er meer differentiatie geboden kan worden.

Schijnbaar lijdt het aanklaarten van deze aantasting van de rechten van allerzwaksten, onder meer in de jaarverslaggeving, niet tot enige substantiële verbetering voor wat betreft de gedetineerden te Mechelen.

Bijlage 1. Celcapaciteit Mechelen

Sectie	Locatie	Aantal bedden per cel	Oppervlakte	Veiligheidscel	
Vleugel A					
Sectie 1	Waslokaal	0	5 m ²		
	Cel 002	4	13,3 m ²		Quatro sinds 22/12/2021
	Cel 003	2	9,9 m ²		
	Cel 004	2	9,9 m ²		
	Cel 005	2	9,9 m ²		
	Cel 008	1	9,9 m²	Veiligheidscel	
	Cel 009	2	9,9 m ²		
	Cel 010	2	9,9 m ²		
	Cel 011	2	9,9 m ²		
	Cel 012	2	9,9 m ²		
Sectie 2	Spreeklokaal 101	0	5 m ²		
	Cel 102	4	13,3 m ²		Quatro sinds 21/12/2021
	Cel 103	2	9,9 m ²		Duo sinds 22/12/2021
	Cel 104	2	9,9 m ²		Duo sinds 21/12/2021
	Cel 105	2	9,9 m ²		Duo sinds 21/12/2021
	Cel 106	2	9,9 m ²		Duo sinds 22/12/2021
	Cel 107	1	9,9 m ²		
	Cel 108	1	9,9 m ²		
	Cel 109	1	9,9 m ²		
	Cel 110	1	9,9 m ²		
	Cel 111	1	9,9 m ²		
	Cel 112	1	9,9 m ²		
Sectie 3	Spreeklokaal 201	0	5 m ²		
	Cel 202	4	13,3 m ²		Quatro sinds 21/12/2021
	Cel 203	1	9,9 m ²		
	Cel 204	1	9,9 m ²		
	Cel 205	1	9,9 m ²		
	Cel 206	1	9,9 m ²		
	Cel 207	1	9,9 m ²		
	Cel 208	1	9,9 m ²		
	Cel 209	1	9,9 m ²		
	Cel 210	1	9,9 m ²		
	Cel 211	1	9,9 m ²		
	Cel 212	1	9,9 m ²		

Vleugel B				
Sectie 4	Wachtlokaal 021	0	5 m ²	
	Cel 022	4	13,3 m ²	
	Cel 023	2	9,9 m ²	
	Cel 024	2	9,9 m ²	
	Cel 025	2	9,9 m ²	
	Cel 028	1	9,9 m ²	Veiligheidscel
	Cel 029	2	9,9 m ²	
	Cel 030	2	9,9 m ²	
	Cel 031	2	9,9 m ²	
	Cel 032	2	9,9 m ²	
	Strafcel 1 links		9,86 m ²	Naakte cel
	Strafcel 2 rechts		9,65 m ²	Naakte cel
Sectie 5	Spreeklokaal 121	0	5 m ²	
	Cel 122	4	13,3 m ²	Quatro sinds 22/12/2021
	Cel 123	2	9,9 m ²	
	Cel 124	2	9,9 m ²	
	Cel 125	2	9,9 m ²	
	Cel 126	2	9,9 m ²	
	Cel 127	2	9,9 m ²	
	Cel 128	2	9,9 m ²	
	Cel 129	2	9,9 m ²	
	Cel 130	2	9,9 m ²	
	Cel 131	2	9,9 m ²	
	Cel 132	2	9,9 m ²	
Sectie 6	Spreeklokaal 221	0	5 m ²	
	Cel 222	4	13,3 m ²	Quatro sinds 22/12/2021
	Cel 223	2	9,9 m ²	
	Cel 224	2	9,9 m ²	
	Cel 225	2	9,9 m ²	
	Cel 226	2	9,9 m ²	
	Cel 227	2	9,9 m ²	
	Cel 228	2	9,9 m ²	
	Cel 229	2	9,9 m ²	
	Cel 230	2	9,9 m ²	
	Cel 231	2	9,9 m ²	
	Cel 232	2	9,9 m ²	
Zijgang	Zijgang			
	Cel 033	4	13,3 m ²	
	Cel 034	4	13,3 m ²	
	Cel 035	4	13,3 m ²	
	Cel 036	4	13,3 m ²	

Vleugel C			
Cel 140	1	9 m ²	
Cel 141	1	9 m ²	
Cel 142	1	9 m ²	
Cel 143	1	9 m ²	
Cel 144	1	9 m ²	
Cel 146	1	9 m ²	
Cel 147	1	9 m ²	
Cel 148	1	9 m ²	
Cel 149	1	9 m ²	
Cel 150	1	9 m ²	
Totaal aantal bedden	144		

Bijlage 2. Grondslapers Mechelen 2022

Datum	PI Mechelen
1/jan	*
2/jan	*
3/jan	1
4/jan	1
5/jan	0
6/jan	0
7/jan	0
8/jan	*
9/jan	*
10/jan	0
11/jan	0
12/jan	0
13/jan	0
14/jan	0
15/jan	*
16/jan	*
17/jan	0
18/jan	0
19/jan	0
20/jan	0
21/jan	0
22/jan	*
23/jan	*
24/jan	0
25/jan	0
26/jan	0
27/jan	0
28/jan	0
29/jan	*
30/jan	*
31/jan	0
1/feb	0
2/feb	0
3/feb	0
4/feb	0
5/feb	*
6/feb	*
7/feb	0

8/feb	0
9/feb	0
10/feb	0
11/feb	0
12/feb	*
13/feb	*
14/feb	0
15/feb	0
16/feb	0
17/feb	0
18/feb	0
19/feb	*
20/feb	*
21/feb	1
22/feb	0
23/feb	0
24/feb	0
25/feb	0
26/feb	*
27/feb	*
28/feb	0
1/mrt	0
2/mrt	0
3/mrt	0
4/mrt	0
5/mrt	*
6/mrt	*
7/mrt	0
8/mrt	0
9/mrt	0
10/mrt	0
11/mrt	0
12/mrt	*
13/mrt	*
14/mrt	0
15/mrt	0
16/mrt	0
17/mrt	0
18/mrt	0
19/mrt	*
20/mrt	*

21/mrt	0
22/mrt	0
23/mrt	0
24/mrt	0
25/mrt	0
26/mrt	*
27/mrt	*
28/mrt	2
29/mrt	2
30/mrt	2
31/mrt	3
1/apr	2
2/apr	*
3/apr	*
4/apr	1
5/apr	1
6/apr	0
7/apr	0
8/apr	0
9/apr	*
10/apr	*
11/apr	0
12/apr	0
13/apr	0
14/apr	0
15/apr	0
16/apr	*
17/apr	*
18/apr	*
19/apr	0
20/apr	0
21/apr	0
22/apr	0
23/apr	*
24/apr	*
25/apr	0
26/apr	0
27/apr	0
28/apr	0
29/apr	0
30/apr	*
1/mei	*
2/mei	0

3/mei	0
4/mei	0
5/mei	0
6/mei	0
7/mei	*
8/mei	*
9/mei	0
10/mei	0
11/mei	0
12/mei	0
13/mei	0
14/mei	*
15/mei	*
16/mei	0
17/mei	0
18/mei	0
19/mei	0
20/mei	0
21/mei	*
22/mei	*
23/mei	0
24/mei	0
25/mei	2
26/mei	*
27/mei	*
28/mei	*
29/mei	*
30/mei	1
31/mei	0
1/jun	0
2/jun	0
3/jun	2
4/jun	*
5/jun	*
6/jun	*
7/jun	0
8/jun	0
9/jun	0
10/jun	0
11/jun	*
12/jun	*
13/jun	0
14/jun	0

15/jun	0	28/jul	0
16/jun	1	29/jul	0
17/jun	1	30/jul	*
18/jun	*	31/jul	*
19/jun	*	1/aug	0
20/jun	3	2/aug	0
21/jun	3	3/aug	0
22/jun	4	4/aug	0
23/jun	5	5/aug	0
24/jun	5	6/aug	*
25/jun	*	7/aug	*
26/jun	*	8/aug	0
27/jun	4	9/aug	0
28/jun	3	10/aug	0
29/jun	3	11/aug	0
30/jun	3	12/aug	0
1/jul	1	13/aug	*
2/jul	*	14/aug	*
3/jul	*	15/aug	*
4/jul	2	16/aug	0
5/jul	2	17/aug	0
6/jul	2	18/aug	0
7/jul	2	19/aug	0
8/jul	0	20/aug	*
9/jul	*	21/aug	*
10/jul	*	22/aug	0
11/jul	1	23/aug	0
12/jul	1	24/aug	0
13/jul	1	25/aug	0
14/jul	1	26/aug	2
15/jul	1	27/aug	*
16/jul	*	28/aug	*
17/jul	*	29/aug	2
18/jul	1	30/aug	2
19/jul	1	31/aug	2
20/jul	1	1/sep	0
21/jul	*	2/sep	2
22/jul	*	3/sep	*
23/jul	*	4/sep	*
24/jul	*	5/sep	2
25/jul	0	6/sep	2
26/jul	0	7/sep	2
27/jul	0	8/sep	2

9/sep	2
10/sep	*
11/sep	*
12/sep	2
13/sep	2
14/sep	3
15/sep	3
16/sep	3
17/sep	*
18/sep	*
19/sep	3
20/sep	3
21/sep	5
22/sep	5
23/sep	4
24/sep	*
25/sep	*
26/sep	8
27/sep	8
28/sep	7
29/sep	7
30/sep	7
1/okt	*
2/okt	*
3/okt	6
4/okt	5
5/okt	5
6/okt	5
7/okt	5
8/okt	*
9/okt	*
10/okt	5
11/okt	3
12/okt	3
13/okt	4
14/okt	4
15/okt	*
16/okt	*
17/okt	5
18/okt	5
19/okt	4
20/okt	5
21/okt	5

22/okt	*
23/okt	*
24/okt	5
25/okt	4
26/okt	4
27/okt	3
28/okt	2
29/okt	*
30/okt	*
31/okt	*
1/nov	*
2/nov	*
3/nov	6
4/nov	7
5/nov	*
6/nov	*
7/nov	5
8/nov	7
9/nov	7
10/nov	9
11/nov	*
12/nov	*
13/nov	*
14/nov	12
15/nov	*
16/nov	11
17/nov	11
18/nov	15
19/nov	*
20/nov	*
21/nov	13
22/nov	16
23/nov	16
24/nov	16
25/nov	10
26/nov	*
27/nov	*
28/nov	11
29/nov	13
30/nov	14
1/dec	14
2/dec	14
3/dec	*

4/dec	*
5/dec	13
6/dec	11
7/dec	11
8/dec	9
9/dec	9
10/dec	*
11/dec	*
12/dec	9
13/dec	8
14/dec	8
15/dec	8
16/dec	8
17/dec	*

18/dec	*
19/dec	8
20/dec	8
21/dec	7
22/dec	7
23/dec	3
24/dec	
25/dec	
26/dec	
27/dec	2
28/dec	1
29/dec	1
30/dec	0
31/dec	

* Ontbrekende gegevens